

Едиција Корени. Српске земље. Насеља, порекло становништва, обичаји

Службени гласник – САНУ, приредио Борисав Челиковић.

Топлица и Добрич. Насеља, порекло становништва, обичаји.
Београд 2018, књ. 36, стр. 675;

Јабланица и Пуста Река. Насеља, порекло становништва, обичаји. Београд 2019, књ. 40, стр. 1019.

Едиција *Корени. Српске земље. Насеља, порекло становништва, обичаји* (саиздаваштво Службеног гласника и Српске академије наука и уметности) основана је 2010. године с првобитном идејом да се поново објаве студије о насељима и пореклу становништва које су – према познатој концепцији Јована Цвијића и његових сарадника Јована Ердељановића, Тихомира Ђорђевића и Веселина Чајкановића – објављиване у *Српском етнографском зборнику*. Накнадно је одлучено да ове студије буду допуњене студијама и прилозима о начину живота и обичајима, јер се, на тај начин, на једном месту добија заокружена слика датог предела. Ипак, студије у едицији *Корени* нису објављиване оним редоследом којим су се сукцесивно појављивале на страницама *Српског етнографског зборника*, већ су груписане тако да свака књига представља једну целину, или се књиге пак надовезују једна на другу, с обзиром на то да њихове материје имају доста сродног или заједничког. Како студијама објављеним у *Српском етнографском зборнику* нису обрађене све предеоне целине у Србији и у другим српским земљама, едиција *Корени* има интенцију да се приближи том циљу, па доноси и монографије, чланке и прилоге из других публикација, с пратећим картама, фотографијама и скицама. Планирано је да цела едиција има укупно око 80 књига, тако да је до сада објављена половина од тог броја. Иначе, едиција је (после објављивања првих 29 књига) представљена 2017. године у Српској академији наука и уметности (видети: „Едиција Корени: српске земље, насеља, порекло становништва и обичаји [фототипско издање радова Јована Цвијића и његових следбеника]“, *Трибина Библиотеке САНУ*, бр. 6, Београд 2018, 25–42), а приказана је и у периодици (видети: Стеван Станковић, „Корени за незаборав. Подухват Службеног гласника и Српске академије наука и уметности“, *Глобус. Часопис за методолошка и дидактичка питања географије*, бр. 41, Београд 2016, 1–42; Горан Бабић, „Приказ едиције *Корени*“, *Гласник Удружења конзерватора Србије*, бр. 42, Београд 2018, 251–254).

У оквиру едиције *Корени* објављене су у размаку од годину дана књ. 36, посвећена Топлици и Добричу и књ. 40 посвећена Јабланици и Пустој Реци, с тим што се и књ. 37–39. такође односе на предеоне целине у сливу Јужне Мораве (Пољаница и Клисуре, Грделица, Доња Власина, Врањско Поморавље). Топлица, Добрич, Пуста Река и Јабланица представљају предеоне и историјске целине које су не само међусобно суседне него и по многим карактеристикама сличне и комплементарне. Пре свега, у моменту ослобођења од турске власти 1878. године била су то (услед ратних миграција) веома депопулизована подручја, а припала су истој административној јединици – Топличком округу (једном од четири

формирана округа у ондашњим новоослобођеним пределима Кнежевине Србије). Наредних деценија, све до избијања Балканских ратова 1912. године, територија Топличког округа (с малобројним насељима српских староседелаца) мења свој демографски лик насељавањем српског становништва с разних страна: из околних или удаљених крајева Кнежевине, из области које су остале под турском или аустроугарском влашћу, из Црне Горе и др. Био је то веома слојевит процес, који у мањој или већој мери осветљавају студије објављене у књигама 36. и 40. едиције *Корени*, а њихова се материја преплиће (што је – како је већ наглашено – у складу с концепцијом целе едиције), па обе књиге ваља овде приказати истовремено.

Избор радова у обема књигама праћен је опсежним поговорима приређивача целе едиције историчара Борисава Челиковића, који је детаљно изложио историјат истраживања како Топлице и Добрича тако Јабланице и Пусте Реке и навео прецизне библиографске податке о свим радовима који су настали у оквиру тих истраживања. Б. Челиковић је истакао чињеницу да све четири предеоне целине нису биле обухваћене Цвијићевим пројектом истраживања насеља и порекла становништва. Тај недостатак надокнађују тек делимично студије објављене у књигама 36. и 40. едиције, а те студије углавном нису антропогеографског већ историјског, демографског и етнографског карактера. Штавише, студије потичу из друге половине XX века (с изузетком прилога Тихомира Ђорђевића из 1896. године), што значи да су настале знатно касније од демографског уобличавања наведених крајева (у периоду 1878–1912. године). У поговорима ових књига приређивач је констатовао да се на подручју Топлице и Добрича налази 288 насељених места, од којих 40 припада општини Блаце, 30 општини Житорађа, 90 општини Куршумлија и 27 општини Меровина, а да се на подручју Јабланице и Пусте Реке налази 137 насељених места, од којих 36 припада општини Бојник, 39 општини Лебане, 12 граду Лесковцу, 44 општини Медвеђа и 6 општини Прокупље. Цитирао је податке за свако насеље у наведеним општинама из пописа становништва у периоду од 1948. до 2011. године. Детаљно је навео литературу која се на било који начин бави појединим насељеним местима. Поговори су обухватили и кратке животне и радне биографије (с библиографијом) свих аутора студија објављених у књигама 36. и 40. едиције *Корени*.

Књига *Топлица и Добрич* има укупно 675 страна и обухвата 15 студија (од којих је 14 у фототипском издању) и поговор приређивача издања:

- Тихомир Р. Ђорђевић, „Поред Топлице. Путописне белешке“ (стр. 7–97), првобитно објављено у: *Браство*, књ. VII, Београд 1896, 14–103;
- Радослав Љ. Павловић, „Сеобе Срба и Арбанаса у ратовима 1876. и 1877–1878. године“ (стр. 99–152), првобитно објављено у: *Гласник Етнографског института САН*, књ. IV–VI, Београд 1957, 53–104;
- Радослав Љ. Павловић, „Жалица, Сеоце, Штава, Мрче, Луково и Требиње“ (стр. 153–160), из заоставштине (рукописа) Р. Љ. Павловића, Архив САНУ, Београд, Е-476 (није фототипско издање), првобитно објављено у: *Копалник – антропогеографска испитивања*, приредио С. Симоновић, Брус 2012, 266–274;
- Видосава Николић-Стојанчевић, „Топлица. Етнички процеси и традиционална култура“ (стр. 161–357), првобитно објављено као посебно

издање Етнографског института САНУ, књ. 28, Београд 1985 (преузете стр. 1–199, са две карте у прилогу);

- Вујадин Рудић, „Становништво Топлице“ (стр. 359–443), првобитно објављено као посебно издање Етнографског института САНУ, књ. 17, Београд 1978. (преузете стр. 1–81, 191–193, са две карте у прилогу);
- Вујадин Рудић, „Становништво Прокупља“ (стр. 445–474), првобитно објављено као посебно издање Етнографског института САНУ, књ. 37, Београд 1992. (преузете стр. 1–8, 27–46, 109–110);
- Мита Костић, „Исељавање Црногораца у Србију 1889. године“ (стр. 475–490), првобитно објављено у: *Гласник Етнографског института САНУ*, књ. II–III, Београд 1957, 99–113;
- Илија Радуловић, „Црногорци у Топлици“ (стр. 491–502), првобитно објављено у: *Гласник цетињских музеја*, књ. I, Цетиње 1968, 133–143;
- Миленко А. Марковић, „Војвођани у Добричу“ (стр. 503–523), првобитно објављено у: *Зборник Матице српске*, серија друштвене науке, бр. 8. Нови Сад 1954, 67–86;
- Даринка Зечевић, „Александрово – ‘банаћанско село’ у Добричу“ (стр. 525–551), првобитно објављено у: *Гласник Етнографског института САНУ*, књ. IV–VI, Београд 1957, 203–223, са два плана и осам фотографија у прилогу;
- Даринка Зечевић, *Блаце. Антропoгeографска испитивања* (стр. 553–576), првобитно објављено у: *Гласник Етнографског института САНУ*, књ. I/1–2, Београд 1957, 91–104, са три скице и 16 фотографија;
- Косовка Ристић, „Проблеми становништва горњег тока Бањске реке“ (стр. 577–592), првобитно објављено у: *Zbornik radova*, sv. XVIII, Geografski zavod, Prirodno-matematički fakultet, Beograd 1971, 201–214;
- Вујадин Рудић, „Демографске карактеристике становништва Велике Плане код Прокупља“ (стр. 593–596), првобитно објављено у: *Зборник радова*, св. XXIX–XXX, Географски завод, Природно-математички факултет, Београд 1983. (преузете стр. 109–110);
- Вујадин Рудић, *Становништва Барбатовца* из 1979. године (стр. 597–601), првобитно објављено у: *Зборник радова*, св. XXVI, Географски завод, Природно-математички факултет, Београд 1979. (преузете стр. 59–61);
- Вујадин Рудић, „Демографске карактеристике становништва Раче“ (стр. 603–608), првобитно објављено у: *Гласник Етнографског института САНУ*, књ. 11, Београд 1981, 101–104;
- Борисав Челиковић (поговор), „Топлица и Добрич“ (стр. 609–675).

Путописне белешке Тихомира Ђорђевића настале су у раној фази његовог стваралаштва, када је, као ревизор основних школа, пропутовао 1895. године Добричем и Топлицом (није доспео у Косаницу, која се сматра саставном делом Топлице), а зашао је и у оближње делове Пусте Реке. Белешке садрже оштроумна запажања о староседелачком и новонасељеном становништву и о знаменитостима крајева кроз које је Т. Ђорђевић прошао, а о њима се у оно време мало знало у

Србији. Док се преостали радови у овој књизи баве углавном насељавањем и структуром становништва Топлице и околних крајева после ослобођења од турске власти 1878. године, прва студија Радослава Павловића подробно расправља о сеобама Срба и Арбанаса током ратова 1876. и 1877–1878. године. Указано је и на порекло многих српских и арбанашких родова у топличким насељима. Павловићев мањи рад посвећен је антропогеографским испитивањима топличких поткопаоничких села: Жалица, Сеоце, Штава, Мрче, Луково и Требиње.

У оквиру програма антропогеографских и етнолошких истраживања Етнографског института САНУ (1957–1977) посебно је обрађена Топлица као специфична област, која је – како је наглашено – „карактеристична пре свега по томе што се на њеном простору одражавају и преламају сви главни, основни етнички процеси и сложени етнолошки проблеми који су током новије историје [...] захватили целокупно подручје југоисточне и источне Србије“. Као резултат ових истраживања (која су имала и тимски карактер) настале су опсежне монографије Вујадина Рудића, географа и универзитетског наставника, а потом Видосаве Николић-Стојанчевић, етнолога и научног саветника Етнографског института САНУ. Опсежним теренским истраживањима Рудић је (као добар познавалац терена Топлице, где је и службовао неколико година) обухватио становништво на подручју целе Топлице (без Добрича), укључујући и Косаницу и окрајке Пусте Реке који административно припадају општини Прокупље. Идентификовао је различите миграционе струје у насељавању ових крајева (али није бележио породичне славе досељеника). На сличан начин, Рудић је мањим радовима посебно обрадио становништво села Барбатовца у околини Блаца и града Прокупља, као и демографске карактеристике села Велике Плане код Прокупља и Раче у Косаници. У својој монографији В. Николић-Стојанчевић је посебно поглавље посветила проблематици колонизације на подручју Топлице и суседних крајева после 1878. године. Притом је користила не само објављене изворе и правно-политичке студије већ је, у знатној мери, и сама идентификовала и интерпретирала одговарајуће архивске документе и податке из пописа становништва у Србији од 1885, 1890, 1895. и 1900. године. Детаљније је осветлила планско распоређивање досељеника из разних миграционих струја на подручју Топличког округа после доношења Закона о насељавању из 1880. године.

Мањи рад Косовке Ристић, географа и универзитетског наставника, разјашњава порекло становништва горњег тока Бањске реке, десне притоке Топлице. Посебно су обрађена села: Трмка, Дабиновац, Вукојевац и Тачевац. У свом раду о антропогеографским испитивањима Блаца, Даринка Зечевић је више пажње посветила положају, развоју, урбаним и привредним карактеристикама самог насеља, а укратко је приказала порекло становништва Блаца, где је по ослобођењу од турске власти била доминантна копаоничка миграциона струја. Два рада посебно се баве досељавањем из Црне Горе на подручје Топлице. За осветљавање највећег миграционог таласа из Црне Горе 1889. године, историчар Мита Костић користио је документе из државних архива на Цетињу и у Београду, уз документе из Државног архива у Бечу (које је раније подробно интерпретирао, у својим радовима из 1933. и 1940. године). Географ и средњошколски наставник Илија Радловић дуго је радио у Прокупљу и добро је упознао терен Топлице. На терену је истраживао распоред, порекло и локална миграциона кретања

црногорских насељеника у Топлици, а обухватио је и села у Косаници, као и неколико села у Добричу и Пустој Реци. Наведени рад И. Радуловића није обиман, али је богат подацима о конкретним породицама црногорских насељеника у периоду од ослобођења од турске власти до Балканских ратова. Досељеницима из војвођанских крајева на подручје Добрича такође су посвећена два рада. Миленко А. Марковић обрадио је два села: Александрово и Божурну, користећи у знатној мери и архивске податке и објављене изворе. Даринка Зечевић је изложила резултате тимских антропогеографских испитивања Александрова у оквиру делатности Етнографског института САН 1949. и 1951. године.

Књига *Јабланица и Пуста Река* има 1019 страна и обухвата 13 студија (две су у фототипском издању) и поговор приређивача књиге:

- Милош Д. Луковић: „Миграције из Црне Горе у јужну Србију (Топлички и Брањски округ) у раздобљу 1878–1912. године“ (стр. 7–144), првобитно објављено у: *Десети конгрес историчара Југославије. Зборник радова саопштених од 15. до 17. јануара 1998. године у Београду*, уредници Миомир Дашић и Петар Пијановић, Београд 1998, 207–221; за ово објављивање аутор је првобитни текст студије допунио и иновирао на основу ранијих истраживања, а дао је и преглед извора и литературе који су у међувремену објављени, тако да је овде објављена студија знатно обимнија од првобитног текста;
- Добросав Ж. Туровић: „Горња Јабланица кроз историју“ (стр. 145–122), првобитно објављено у: *Горња Јабланица кроз историју*, Београд 2002. (преузете стр. 47–51, 55–60, 66–68, 86–91, 98–99, 107–125, 127–153, 158–171, 173–180);
- Милорад Васовић: „Насељавање Горње Јабланице“ (стр. 213–228), првобитно објављено у: *Лесковачки зборник*, књ. II, Лесковац 1962, 43–51;
- Милорад Васовић: „О једној шиптарској оази у Горњој Јабланици“ (стр. 229–238), првобитно објављено у: *Зборник радова*, св. V, Географски завод, Природно-математички факултет, Београд 1958, 87–94;
- Милош Д. Луковић: „Ономастика села Гајтана у Горњој Јабланици“ (стр. 239–303), првобитно објављено у: *Ономатолошки прилози*, књ. IV, Београд 1983, 389–449, са две карте у прилогу (фототипско издање);
- Милош Д. Луковић: „Курбан на врху Петрове горе у јужној Србији“ (стр. 305–326), првобитно објављено у: *Крвна жртва. Трансформација једног ритуала*, уредник Биљана Сикимић, Балканолошки институт САНУ, Београд 2008, 37–56 (фототипско издање);
- Јован В. Јовановић: „Доња Јабланица. Етнографска и социолошка истраживања“ (стр. 327–462), првобитно објављено у: *Лесковачки зборник*, књ. XXI, Лесковац 1981, 165–189; *Лесковачки зборник*, књ. XXII, Лесковац 1982, 311–366;
- Драгутин М. Ђорђевић: „Грађа о насељима (Горње Трњане, Горње Синковце, Доње Синковце)“ (стр. 463–480), првобитно објављено у: *Лесковачки зборник*, књ. XX, Лесковац 1980, 223–232;

- Милорад Васовић: „Један пример млађег досељавања и прилагођавања Куча у Лесковачкој котлини“ (стр. 481–495), првобитно објављено у: *Гласник Српског географског друштва*, св. XXXVI, бр. 2, Београд 1956, 1–14;
- Сребрица Кнежевић: „Лебане – прилог проучавању варошица у Србији“ (стр. 497–528), првобитно објављено у: *Огледи. Зборник радова*, Београд 1953, 125–151;
- Јован В. Јовановић: „Пуста Река. Антропогеографска и социолошка истраживања“ (стр. 529–931), првобитно објављено у: *Лесковачки зборник*, књ. XV – додатак, Лесковац, 1975, стр. 1–138; *Лесковачки зборник*, књ. XVII – додатак, Лесковац 1977, 1–116.
- Милорад Васовић: „Неколико података о инверсним миграцијама у Србији“ (стр. 933–941), првобитно објављено у: *Зборник Матице српске*, серија природних наука, 7, Нови Сад 1954, 74–79;
- Вујадин Рудић: „Порекло становништва Житног Потока“ (стр. 943–947), првобитно објављено у: *Зборник радова*, св. XIX, Географски завод, Природно-математички факултет, Београд 1972, 117–119;
- Александар Дероко: „Кућа у Јабланици и Пустој Реци“ (стр. 949–974), првобитно објављено у: *Зборник Етнографског института САН*, књ. 1, Београд 1950, 309–315 + 20 табли са 30 слика;
- Борисав Челиковић: „Поговор: Истраживања Јабланице и Пусте Реке“ (стр. 975–119).

Опсежна студија Милоша Д. Луковића о многољудним миграцијама из Црне Горе у периоду 1878–1912. године односи се не све четири предеоне целине (Јабланица, Пуста Река, Топлица, Добрич) које су првобитно обједињене границама новоформираног Топличког округа (1890. године Јабланички срез, који је обухватао Јабланицу и Пусту Реку, пребачен је у састав Врањског округа). У студији је указано на историјске претпоставке миграција у јужну Србију не само из Црне Горе него и из других крајева. На основу архивских података и законских решења подробно је анализиран однос власти према свим досељеницима и пребезима с турске територије: осветљено је пре свега пружање помоћи у заснивању нових домаћинстава, а у вези с тим, и решавање сложеног аграрног питања. Подацима из архива како у Србији тако и у Црној Гори, с мноштвом имена досељеника, поткрепљен је приказ више таласа досељавања из Црне Горе. Дат је и опсежан преглед досадашњих истраживања ових миграција, с додатним коментарима.

Горњој Јабланици (планинској предеоној целини у горњем току реке Јабланице, која је у целини била депопулизована током рата 1877–1878. године) посвећене су студије три добра познаваоца овог подручја (који и сами одатле потичу): Добросава Ж. Туровића, историчара и публицисте из Лесковца, Милорада Васовића, географа и универзитетског наставника из Београда, и Милоша Д. Луковића, балканолога из Београда. Своја дугогодишња истраживања прошлости Горње Јабланице Д. Туровић је синтетизовао је у опсежној монографији *Горња Јабланица кроз историју*, која је имала специфичан пут припреме и објављивања у оквиру делатности Завичајног удружења „Горња

Јабланица“ из Београда. Из те монографије издвојени су за објављивање у овој књизи одељци који се односе на помене горњојабланичких насеља у средњовековним и турским изворима, али су у знатно већој мери заступљени одељци везани за период од ослобођења од турске власти до Балканских ратова. Посебно је обрађено досељавање новог српског становништва из предратних и новоослобођених предела Србије, затим с турске територије и из Црне Горе, чиме је на овом депопулизованом подручју настао – како је наглашено – „особен српски етнички мозаик“. М. Васовић је изложио резултате својих теренских истраживања проблематике насељавања целе Горње Јабланице (које је он квалификовао као „претходне“), и то по селима, где је за информаторе имао углавном припаднике друге генерације насељеника, са још свежим предањима о досељавању и породичном пореклу. Приложио је и веома прегледну карту с географским распоредом досељеног становништва на подручју Горње Јабланице. Теренским истраживањем обухватио је арбанашку оазу у Горњој Јабланици (села: Капит, Дедић, Грбавце, Лапаштица, Дукач, Свирце и Тупале), о чему је објавио посебан рад. М. Луковић је на основу теренских истраживања ономастички обрадио село Гајтан, најпространије у Горњој Јабланици: разјаснио је све топониме у селу (преко 800) и идентификовао све породице: укупно 51 (порекло, породична слава, број домаћинстава, имена и др.). У оквиру својих проучавања живота и обичаја становништва Јабланице, Сребрица Кнежевић, етнолог и универзитетски наставник из Београда, истражила је постанак и порекло становништва варошице Лебане, на „вратима“ Горње Јабланице. Утврдила је да се варошица развила из првобитног села Јаруга поред саме Јабланице, али је насеље доживело нагли развитак и привредни успон тек после ослобођења од турске власти, кад постаје и седиште Јабланичког среза. У том периоду, поред стариначких родова, следи прилив новог становништва из околине и разних удаљених крајева, међу којима је било и занатлија и трговаца из урбаних средишта југоисточне Србије, па чак и влашких номадских Саракачана („Ашани“) и дошљака из Јањине.

Доњој Јабланици (предеоној целини у доњем току реке Јабланице, која чини сегмент Лесковачке котлине) посвећене су такође три студије теренских истраживача и добрих познавалаца овог подручја: Јована В. Јовановића, правника и публицисте из Лесковца, Драгутина М. Ђорђевића, свештеника из Лесковца, и Милорада Васовића. Ј. Јовановић је у опсежној студији изложио детаљне резултате својих етногеографских и социолошких испитивања насеља у Доњој Јабланици. Утврдио је да 25 од укупно 28 села представљају стара насеља, где су доминантни родови старинаца (насељени пре XIX века), а постоје само три нова села (Миланово, Петровац и Церница/Карађорђевац), чије је становништво досељено из других крајева после ослобођења од турске власти. Ј. Јовановић је разјаснио порекло свих родова у доњојабланичким селима, али није наводио њихове славе. Д. Ђорђевић је у мањем раду посебно обрадио три доњојабланичка села (Горње Трњане, Горње Синковце, Доње Синковце), која су најближа Лесковцу. М. Васовић је у мањем раду осветлио укоренивање досељеника из племенске области Куча, с почетка XX века, у новоформираном селу Петровцу.

На исти начин као и Доњу Јабланицу, Јован Ј. Јовановић је истражио и Пусту Реку, а резултате је саопштио у опсежној студији. Утврдио је да је, за разлику од Доње Јабланице, ослобођењем од турске власти знатан део старих села у Пустој Реци остао без житеља услед ратних миграција Арбанаса. Та села (углавном у

западним, припланинским деловима Пусте Реке) попуњавају досељеници с разних страна, понајвише из предела југоисточне Србије и Косовског Поморавља, а мањим делом из Црне Горе, Херцеговине, Баната и Срема. Образовано је и неколико потпуно нових села (Косанчић, Обилић, Дубрава, Зоровац, Савинац). Стариначких родова било је у селима у средишњим и источним деловима Пусте Реке, али су им се после ослобођења од турске власти придружили и бројни досељеници. Ј. Јовановић није бележио породичне славе ни у Пустој Реци. М. Васовић је у раду „о инверсном миграцијама у Србији“ заправо разјаснио настанак села Косанчића, коме су печат дали прво досељеници из Баната и Срема, а потом и из југоисточне Србије. В. Рудић је пажњу посветио Житном Потоку, у коме је и сам неко време радио. У овом пусторечком припланинском селу (које данас административно припада општини Прокупље, а некада је било седиште сеоске општине унутар Јабланичког среза) В. Рудић је идентификовао порекло родова насељених после ослобођења од турске власти, који потичу из југоисточне Србије (Црна Трава и Брод). М. Луковић је описао обичај приношења крвне жртве („курбан“) на врху Петрове Горе (огранак планине Радан) и указао на његово порекло: тај обичај негују мештани пусторечког планинског села Слишана, досељеници с Власине. На основу својих теренских истраживања академик Александар Дероко, архитекта и универзитетски наставник, изложио је своја запажања о типовима кућа за становање и економских зграда у Јабланици и Пустој Реци у време (1947. године) када је традиционално народно градитељство било још витално у овим крајевима. Ова студија пропраћена је низом фотографија и скица (табли).

Милош Луковић

Професија етнолог. Радост Иванова

Софија: Фабер 2018, 180 стр.

Поједини периоди дисциплинарних прошлости знају бити одређени или препознати и по конкретним особама, научницима који дају ванредан лични печат истраживачким токовима у датом времену, а неки међу њима постају и део канона научне дисциплине, некад у националним оквирима, а каткада и шире. Такав је случај и у етнологији (антропологији): од половине 19. века па све до данас, и у социјалној односно културној антропологији, и у етнологијама континенталне Европе, издвајали су се појединци који су представљали научне међаше у појединим временским периодима, и који остављају посебно видљив професионални траг. Слободно се може рећи да је једна од таквих личности и Радост Иванова, позната бугарска етнолошкиња, чија је целокупна научна активност врло препознатљива у научним круговима у њеној земљи и шире, а посебно крајем 20. и почетком 21. века.

Др Радост Иванова је етнолошкиња, професор етнологије и фолклористике, и дугогодишња сарадница Етнографског института са музејом, те Института за